

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Rahanpesulain valvonta

Talousrikosepäilyistä ilmoittaminen

Kirjanpitosektorilla on vallinnut pitkään epätietoisuutta siitä, tuleeko rahanpesulain (*Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, 444/2017*) mukainen ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta tehdä talousrikosepäilystä. Epäselvyyttä ovat aiheuttaneet esimerkiksi tilanteet, joissa kirjanpitäjä epäilee veropetosta tai muuta harmaaseen talouteen viittaavaa toimintaa. Valvovan viranomaisen kanta asiaan on selvä: myös harmaan talouden epäilyistä tulee ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle.

Rahanpesulaki velvoittaa ilmoitusvelvollista tekemään ilmoituksen epäilyttävästä liiketoimesta, ellei liiketoimelle ilmene hyväksyttävää syytä. Laki ei erottele sitä, millaiseen rikolliseen toimintaan viittaavista toimista ilmoitus tulisi tehdä, päinvastoin. Ilmoitusvelvollisen ei tarvitse lainkaan arvioida sitä, onko tämän epäilyttävänä pitämässä toimissa kyse rikoksesta, eikä näyttöä rikoksesta myöskään edellytetä. Riittää, että asiakkaan toimia on pidettävä epäilyttävinä tämän asiakasprofiilin tai toimialalta saatujen yleisten kokemusten valossa. Lainsäätäjän tarkoituksena näyttääkin olleen säätää ilmoitusvelvollisuus varsin yleiseksi, joka kattaa kaikki ne toimet, jotka vielä selonottovelvollisuuden täyttämisenkin jälkeen vaikuttavat epätavallisilta ilman asianmukaista perustetta. Näin ollen myös talousrikosepäilyistä tulee tehdä ilmoitus.

Ilmoitusvelvollista koskeva laaja ilmoitusvelvollisuus on luonnollinen lähtökohta, sillä rahanpesun esirikoksena voi olla mikä tahansa taloudellista hyötyä tuottava rikos. Esimerkiksi veropetoksessa varat voivat olla sinänsä laillisesta liiketoimesta peräisin olevaa varallisuutta, mutta rahanpesun kohteena on veropetoksen tuottama verosäästö. Koska talousrikos voi olla rahanpesurikoksen esirikos, ei ilmoitusvelvollisuutta ole syytä kaventaa rajaamalla pois talousrikosepäilyjä koskevat ilmoitukset.

Suomen rikoslainsäädännössä lähtökohtana on ollut, ettei rahanpesurikoksesta tuomita sitä henkilöä, joka on ollut osallisena siihen esirikokseen, joka on tuottanut rahanpesun kohteena olevan rikoshyödyn. Tätä argumenttia on

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 1, 13035 AVI | Käyntiosoite: Wähäjärvenkatu 6, Hämeenlinna

puh. 0295 016 000
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9

Kouvolan toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4

toisinaan käytetty perusteena talousrikosepäilyistä ilmoittamatta jättämiselle. Tietyissä tilanteissa myös esirikoksen tekijä voidaan kuitenkin tuomita esirikoksen ohella rahanpesurikoksista. Myös tämä seikka huomioiden on perusteltua sisällyttää talousrikosepäilyjä koskevat ilmoitukset normaalin ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Epäilyttävää liiketoimea koskevasta ilmoituksesta usein käytetty ilmaus "*rahanpesuilmoitus*" vaikuttaisi olevan eräs syy siihen, miksi kirjanpitosektorilla talousrikosepäilyistä ilmoittaminen on mielletty vieraaksi. Aluehallintoviraston havaintojen mukaan moni toimija on käsittänyt virheellisesti *rahanpesuilmoituksen* merkitsevän rahanpesun tunnusmerkistön täyttävästä toiminnasta ilmoittamista, jolloin esimerkiksi verorikosepäilyjen on katsottu jäävän ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Aluehallintovirasto muistuttaakin kyseessä olevan ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta, jonka ilmoitusvelvollinen on velvollinen tekemään viipymättä kaikenlaisista havaitsemistaan epäilyttävistä seikoista. Liiketoimen todellisen luonteen selvittäminen kuuluu rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviin, eikä toimijan tarvitse itse arvioida sitä, täyttävätkö asiakkaan toimet jonkin rikoksen tunnusmerkistön.

Useat aluehallintoviraston valvomat kirjanpitäjät ovat nostaneet esiin huolen rahanpesuilmoitusten räjähdysmäisestä kasvusta tilanteessa, jossa kirjanpitäjät velvoitetaan ilmoittamaan pienimmästäkin verovilppiepäilyistä ilman kynnysarvorajaa. Tämä vastaa jo nyt voimassa olevaa lainsäädäntöä, sillä epäilyttävälle liiketoimelle ei ole asetettu alarajaa, jonka alittavat summat voitaisiin jättää ilmoittamatta. Ilmoitusvelvollisen tulee tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta sen taloudellisesta arvosta riippumatta.

Aluehallintovirasto on usein valvonnassaan havainnut ilmoitusvelvollisten ilmoituskynnyksen olevan liian korkea. Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta ei ole rikosilmoitus, ja se tulee tehdä matalalla kynnyksellä. Pahimmillaan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen voi johtaa siihen, etteivät aidot rahanpesutapaukset tule lainkaan poliisin tietoon tai rikoksen kohteena olevat varat onnistutaan siirtämään viranomaisten ulottumattomiin. Ilmoitusvelvollisen kannalta ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen merkitsee ankaraa sanktiouhkaa. Epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekemisen laiminlyöneelle ilmoitusvelvolliselle voidaan määrätä rikemaksu tai seuraamusmaksu. Rahanpesulaki on tässä mielessä varsin tiukka; hallinnollisen sanktion määrääminen ei edellytä tahallisuutta taikka sitä, että ilmoitusvelvollisen laiminlyönnin johdosta rahanpesua olisi päässyt tapahtumaan.

Tämä asiakirja ESAVI/16132/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/16132/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Badiali Raisa 02.05.2022 14:36